

PODÍL VOJSKOVÉ PVO NA BOJI S VÝSADKY

Hromadné použití výsadků do prostorů bojové činnosti k řešení rozhodných úkolů nabývá v soudobých podmínkách stále větší důležitosti. Poslední události ukazují, že i v podmínkách vedení boje bez jaderných prostředků je vysazování vojsk k ovládnutí důležitých objektů samozřejmé. Tím spíše je nutné počítat s hromadným použitím výsadků při boji s použitím zbraní hromadného ničení, kdy vysoké tempo útočného boje, vznik širokých a hlubokých mezer a boj na směrech vytvářejí optimální podmínky k jejich použití.

Stálé zlepšování letových vlastností dopravně výsadkového letectva, jakož i vrtulníků, zejména jejich únosnosti a možnosti přistávat mimo vybudovaná letiště, schopnost vysazovat i těžkou techniku na padácích, přinesly kvalitativní změny do možností bojového použití jak jednotek, tak i celých útvarů a svazků vysazovaných ze vzduchu do výhodných prostorů. Použití těžké techniky, tanků, obrněných transportérů, nosičů ZHN i protiletadlového dělostřelectva v sestavě výsadku, jakož i možnosti plynulého zásobování ze vzduchu značně zvýšily odolnost výsadku proti zničení a ovlivnily rozhodnost bojových úkolů v rámci vedení boje či operace.

K zabránění splnění úkolů vysazených vojsk ze vzduchu a k jejich zničení je třeba značných sil bojujících vojsk i teritoria. Odolnost výsadku proti zničení je tím větší, čím více má času po vysazení k organizaci činnosti po přistání. Nejvíce zranitelná jsou vojska během přepravy vzduchem a při přistávání. Některé větší výsadkové operace ve druhé světové válce byly neúspěšné právě proto, že výsadkový sled byl včas zničen organizovanou činností všech druhů vojsk právě v této etapě bojové činnosti výsadku.

V tomto článku proto rozebírám otázky použití vojska protivzdušné obrany při ničení výsadků a jeho podílu v rámci protivýsadkových opatření. Vycházím přitom ze zásady, že s výjimkou ničení vojsk určených k vysazení přímo na odletových plochách, může se vojsko PVO aktivně podílet na boji s výsadky

ve všech fázích boje s nimi, zejména v průběhu přepravy vzduchem a při vysazování. Dopravně výsadkové letouny a vrtulníky jsou pro moderní protiletadlové dělostřelectvo výhodným cílem, protože kromě využití terénu k letu v malých výškách nemohou prakticky uplatnit žádnou výhodu soudobého letectva, jako je značná rychlost a náhlý manévr výškou i kursem. Pravděpodobnost zásahu vrtulníků a dopravně výsadkových letounů protiletadlovými granáty malorázového protiletadlového dělostřelectva je vysoká. Na palbě proti těmto cílům se mohou úspěšně podílet i jednotky vyzbrojené velkorážnými protiletadlovými kulomety, univerzálními kulomety a různými typy ručních zbraní.

Ničení výsadků je úkolem všech druhů vojsk. Vojsko PVO se na něm bude podílet především v součinnosti s letectvem a vojsky, která ničí výsadky, jakož i vojsky, která bojují s nepřítelem, snažícím se proniknout do prostoru vysazení směrem od fronty.

PŘÍZNAKY VYSAZENÍ VÝSADKU

Vysazení taktického výsadku, ale především výsadková operace, je složitá činnost, vyžadující úsilí všech druhů vojsk nepřítele, především letectva a zbraní hromadného ničení. Zabezpečení této činnosti vyžaduje získat taktickou nadvládu ve vzduchu nad rozsáhlým územím, blokovat značnou část letišť stíhacího letectva, vyřadit radiolokační systém a umlčet palebné prostředky PVO. Současně narušit systém velení vojsk a teritoria, zničit část komunikačních uzlů a tím ztížit rychlý přísun záloh do ohroženého prostoru. Nepřítel musí chránit výsadkový sled podél celého průletového pásma a blokovat místa vhodná k vysazování a přistávání živé síly a techniky. Tato opatření vyžadují určitou dobu. Při soustavném hodnocení situace, zejména vzdušné, bude tedy možné vytvořit si představu o pravděpodobném zámyslu nepřítele k výsadkové akci. Na získávání zpráv a podkladů k hodnocení situace a přijetí rozhodnutí vševojskovým velitelem se budou ve značné míře podílet orgány PVO.

Podle zvýšeného úsilí a charakteru činnosti letectva v zájmových prostorech, zejména při blokování letišť, umlčování systému PVO a podle letecké průzkumné činnosti bude možné vyvodit závěr o možných směrech průletových pásů výsadkových sledů a o prostorech vysazení. Časový předstih v ohodnocení možných zájmových směrů a prostorů nepřátelského letectva k vysazení bude různý podle rozsahu plánované výsadkové akce. Při cvičení bylo možné potřebné údaje zjišťovat dvě i více hodin předem.

PLÁNOVANÁ OPATŘENÍ PVO Z HLEDISKA MOŽNÉHO BOJE S VÝSADKY

I když varianty možného použití vzdušného výsadku nepřítelem mohou být různé, je nutné již v období plánování bojového úkolu předvídat některá opatření po stránce PVO k boji s výsadky. Jde především o to určit, v závislosti na předpokládaném zámyslu nepřítele, prostory a objekty, které by nepřítel mohl ovládnout svými výsadky, aby splnil bojový úkol. Podle charakteru objektů a jejich důležitosti bude k jejich ovládnutí třeba určitých sil a určitý počet vzdušných přepravních prostředků. Podle toho bude možné usuzovat i o druhu, úkolu a složení výsadku. Na základě znalostí takticko-technických možností dopravně výsadkového letectva, jeho rozmístění na letištích, možnosti letištního manévru a tvárnosti terénu (zejména z hlediska radiolokačního prů-

zkumu) bude možné posoudit varianty možných příletových směrů a pásem průletu k vysazení. Podle předpokládané síly výsadku můžeme usuzovat i na druh použití přepravní techniky, časovou strukturu vysazení a způsoby zabezpečení bojové činnosti vysazovaných jednotek. Zhodnocením těchto údajů můžeme přijmout řešení o předpokládaném použití jednotek a útvarů PVO k přehrazení možných náletových směrů dopravně výsadkového letectva i vrtulníků a k manévru jednotkami PVO do ohrožených prostorů.

Současné počty jednotek PVO neumožňují vytvářet samostatný systém přehrazení důležitých směrů nízko létajících cílů nebo pásem předpokládaného průletu výsadků. Použití jednotek PVO k těmto účelům musíme proto řešit v rámci plnění ostatních úkolů vojska PVO. Při volbě bojových sestav protiletadlového dělostřelectva a rozmísťování radiolokační techniky musíme proto přihlížet k požadavkům vedení boje s nízko létajícími cíli a výsadky a k možnosti manévru na ohrožené směry. Z tohoto hlediska vycházíme i při stanovení úkolů útvarů PVO. V souvislosti s tím stoupá důležitost protivzdušné obrany přechodů přes vodní toky a horské masívy, důležitých komunikačních uzlů a letišť, týlových prostorů apod. V pásmech předpokládaného průletu výsadkového sledu musí být zvlášť pečlivě skloubena činnost jednotek a útvarů PVO s činností ostatních vojsk, která vyčleňují část svých palebných prostředků k boji se vzdušným nepřítelem.

BOJ S VÝSADKY NA VZDÁLENÝCH A BLÍZKÝCH PŘÍSTUPECH K PROSTORŮM VYSAZENÍ

Složitou etapou bojové činnosti je údobí, kdy se nepřátelské letectvo snaží umlčet radiolokační a palebný systém PVO v pásmu průletu a podél něho do šířky rozsahu účinné působnosti protiletadlových zbraní. V útočném pásmu divize, kde úsilí PVO je soustředěno na směr hlavního úderu, bude nepřítel volit průletové pásmo zpravidla mimo hlavní směr, kde se mu PVO bude jevit slabší. Při průletu prostory, kde je soustředěno úsilí PVO, by musel předem umlčovat do 70—90 % všech palebných prostředků PVO, zatímco na vedlejším směru pouze 30—50 %.

Bude proto záležet na dovednosti orgánů PVO učinit včas opatření k utajení (v možné míře) těch prostorů, kam bude úsilí prostředků PVO soustředěno. Půjde především o maskování, úpravu režimu práce radiolokátorů a palebného režimu. Na průzkumné letouny vést palbu vyčleněnými bateriemi a často měnit postavení baterií 30mm PLdvK vševojskových útvarů, aby nebyly zničeny v rámci umlčování prostředků PVO pozemními prostředky i letectvem.

Hlavní úkol PVO v tomto období bude včas a na maximální dálky technických možností radiolokátorů zjišťovat letouny a vrtulníky tvořící hlavní výsadkový sled. Vzdušný nepřítel s cílem zamezit včasné zjištění, bude využívat přízemních a malých výšek, jakož i členitosti terénu. Přesto však zkušenost ukazuje, že ve středně členitém terénu mohou řídicí radiolokátory P-14 zjišťovat proudy dopravně výsadkových letounů a vrtulníků v malých výškách na vzdálenost 50—70 km před bojovou sestavou útvarů PLD. Podle parametrů pohybu a tvaru skupinových cílů na obrazovkách je možné s předstihem 25—30 minut před přeletem čáry dotyku určit dosti přesně pásmo průletu i předpokládané prostory vysazení.

Na výsadkový sled vedou palbu všechny prostředky PVO kromě těch, které bojují s letouny umlčujícími systém PVO. Jako výhodné se ukázalo přejít včas

od palby s přístroji (u materiálu 57mm PLK) na přímou střelbu s postupným přenášením palby po palebných čtáčích.

Při zjištění prvních příznaků zahájení vlastní výsadkové akce musí orgány PVO přijmout včasné opatření k zničení dopravně výsadkových letounů a vrtulníků na přístupech k předpokládaným prostorům vysazení. Radiolokační průzkum je zesilován zapnutím těch řídicích radiolokátorů, jejichž činnost byla v údobí umlčování systému PVO omezena s cílem zkvalitnit radiolokační pole nad ohroženými prostory. Dovolí-li to situace, uskutečňujeme podle předem stanovené varianty manévry částí prostředků PVO k přehrazení průletového pásma. K tomu může divize především využít 2–3 baterií 30mm PLdvK posilového protiletadlového pluku, které jsou schopny rychlého manévru a vedení palby za krátké zastávky. Cílem manévru by mělo být dosáhnout toho, aby do průletového pásma působily alespoň 2 sledy baterií 30mm PLdvK a 1. sled baterií 57mm PLK.

Při posílení tankové nebo motostřelecké divize 1. sledu jedním protiletadlovým plukem můžeme tak dosáhnout proti výsadkovému sledu v jednom průletovém pásmu soustředění palby 2–6 baterií 30mm PLdvK a 3–4 baterií 57mm PLdvK.

Kromě toho budou proti výsadkovému sledu, letícímu v malé a přízemní výšce, působit palbou ručních zbraní a velkorážovými kulomety jednotky, které jsou mimo dotyk s pozemním nepřítelem po celém pásmu průletu.

Příklad možné účinnosti palby prostředků PVO proti výsadkovému sledu u prvosledové tankové divize posílené jedním protiletadlovým plukem uvádí tabulka 1.

Tab. 1

Možný počet sestřelů za průlet ve výšce do 300 m v průletovém pásmu širokém 3 km.

Ráže	Počet zbraní	Vrtulníků při $c = 50 \text{ m/sec}$		Letounů při $c = 100 \text{ m/sec}$		Poznámka
		počet ran na 1 sestřel	pravděpodobný počet sestřelů	počet ran na 1 sestřel	pravděpodobný počet sestřelů	
75mm PLK	18–24	150	2,4–3,2	300	1,2–1,6	
30mm PLdvK	12–36	200	2,4–7,2	400	1,0–3,0	
12,7mm VKPL	9–12	300	0,9–1,2	600	0,4–0,6	
UK 7,62mm	30–60	600	1,5–3,0	1600	0,6–1,2	
Sa 7,62mm	200–400	1300	3,1–6,2	3200	1,2–2,4	
Celkem		10,3–20,8		4,4–8,8		Průměrně 15 vrtulníků, 6 letounů
Průměrně při 30 % umlčení prostředků PVO divize		10		4		

Z výpočtu vyplývá, že dobře splněná opatření k PVO vojsk mohou již při průletu výsadku do prostoru vysazení současně ovlivnit výsledek boje. Prostředky PVO divize v jednom průletu mohou zničit ve vzduchu výsadek v síle roty, způsobit 20% až 30% ztráty taktickému vrtulníkovému výsadku v síle praporu a v součinnosti se stíhacím letectvem ohrožit i průlet operačního výsadku do operační hloubky.

Využívá-li vzdušný nepřítel širokých mezer v bojovém uskupení mezi svazky, vzniklých v průběhu operace, k průletu operačního výsadku do hloubky řeší přehrazování směrů orgány PVO armády. Kromě činnosti stíhacího letectva uskutečňujeme na nebezpečné směry manévry armádními útvary PLD na úkor méně důležitých objektů. Přitom vycházíme z časových možností manévru a předvídání ničení výsadku v prostorech vysazování.

BOJ S DOPRAVNĚ VÝSAVKOVÝMI LETOUNY A VRTULNÍKY PŘI VYSAZOVÁNÍ VÝSADKU

V tomto údobí boje je jednou z nejdůležitějších činností rychle upřesnit jednotlivé přistávací plochy a prostory k vysazení nepřátelského výsadku. Ke zjištění těchto prostorů slouží průzkum všeho druhu, včetně radiolokačního průzkumu PVO. Zkušenosti ze cvičení potvrzují, že podle charakteru činnosti letectva je možné pomocí řídicích radiolokátorů P-15 vyhodnotit do dálky 30—40 km prostory přistávání těžkých vrtulníků i dopravně výsadkových letounů a dostatečně přesně určit podle charakteru letu i prostory shozu výsadků. V součinnosti s předsunutými pozorovateli vzdušného nepřítele a průzkumnými skupinami vševojskového průzkumu je možné upřesňovat i počty letounů, vysazené techniky a osob.

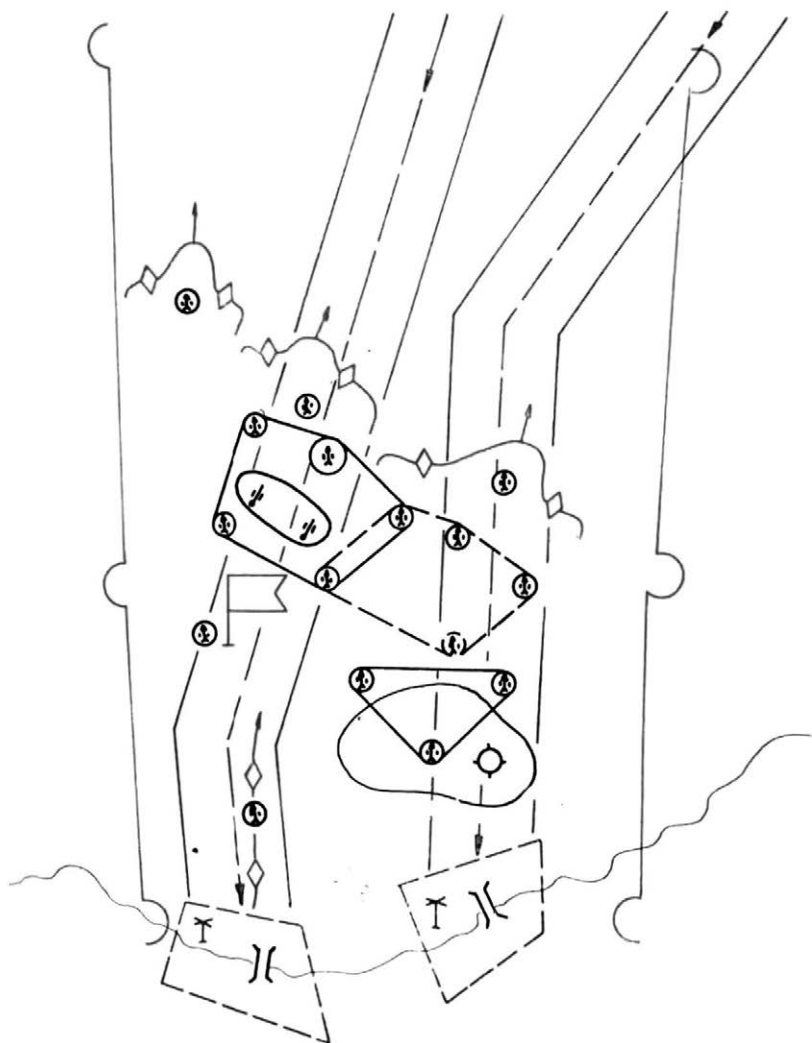
Povinností orgánů PVO v tomto údobí je získávat od vlastního průzkumu zprávy o místech vysazování a včas je doručovat vševojskovému veliteli k přijetí rozhodnutí k boji s výsadky. V případě potřeby je nutný manévr částí řídicích radiolokátorů a pozorovatelů vzdušného nepřítele na vozidlech s rádiovými stanicemi s úkolem sledovat a vyhodnocovat situaci v ohroženém prostoru.

Vyhodnocování vzdušné situace v prostoru vysazování je důležité a vyžaduje výtečné vycvičenosti a speciální přípravy operátorů řídicích radiolokátorů. Velitelé přístrojů musí mít nejen potřebné technické znalosti k rozpoznání různých druhů cílů, jejich rychlostí, rozměrů, ale i vědomosti o způsobech vysazení výsadku. Cíle na obrazovkách se „ztrácejí“, netvoří plynulou dráhu a pouze zkušený operátor rozpozná, zda jde o manévr cíle či o přistání. Musí umět rozlišit dopravně výsadkové letouny a vrtulníky od ostatních zabezpečujících letounů a vlastních stíhačů.

Do prostoru shozu a přistávání organizují velitelé a orgány PVO manévry nejbližšími bateriemi 30mm PLdvK, tanky, vyzbrojenými 12,7mm VKPL, popř. palebnými skupinami střelců z ručních zbraní na obrněných transportérech. Včasný manévr palebnými prostředky PVO umožní ničit výsadky po přistání.

Palebné prostředky PVO vedou palbu na letouny a vrtulníky ve vzduchu a přenášejí ji na výsadkáře ve vzduchu a vysazovanou techniku. Po dopadu (přistání) zahajují palbu na cíle na zemi. Zvláště účinná je palba baterie 30mm PLdvK na přistávající výsadkáře na zem „s rozsevem“. Proto volíme palebná postavení PLD a stanoviště ostatních palebných prostředků PVO na vyvýše-

OBR 1 VARIANTA ROZMÍSTĚNÍ A MANĚVRU PROSTŘEDKU PYO
V PÁSMU DIVIZE, POSÍLENĚ JEDNÍM PROTILETADLOVÝM PLUKEM
MALÉ RÁŽE Z HLEDISKA BOJE S VŮSADKOU

POČET BATERIÍ PŮSOBÍCÍCH DO PÁSMU PRŮLETU VŮSADKY		30 mm PLDK	57 mm PLK	CELKEM
NA VEDLEJŠÍM SMĚRU ÚTOKU DIVIZE	BEZ MANĚVRU PYO	2	3	5
	S MANĚVREM PYO	3	5	8
NA HLAVNÍM SMĚRU ÚTOKU DIVIZE		6	4	10

ných místech s dobrým výhledem a možnostmi palby proti vzdušným i pozemním cílům.

Při vysazení výsadku do hloubky bojové sestavy divize prvního sledu můžeme v první etapě předpokládat vyčlenění jedné baterie 30mm PLdvK (od pluku druhého sledu) a jedné baterie 30mm PLdvK od posilového pluku. Dále do 90 kusů 12,7mm VKPL na tancích a do 5 palebných skupin střelců z ručních zbraní (od druhosledového pluku). V dalším pak zesílení těchto jednotek jedním útvarům malorážového protiletadlového dělostřelectva. S těmito prostředky bude možné vytvořit hustou protiletadlovou palbu na přistávací plochu s možností sestřelu podle tabulky 2.

Tab. 2

Možnosti sestřelu vrtulníků a dopravně výsadkových letounů nad přistávací plochou praporu

Zbraň	Počet zbraní	Pravděpodobný počet sestřelů	
		vrtulníků	letounů
57mm PLK	18	2,4	1,2
30mm PLdvK	12	2,4	1,0
12,7mm VKPL	9	0,9	0,4
UK 7,62 mm	10	0,5	0,3
Sa 7,62 mm	50	1,5	0,6
CELKEM		7,7	3,5

Průměrně při 30% umlčení prostředků PVO je možnost sestřelu do 5 vrtulníků nebo 2 letouny ve vzduchu.

V hloubce operačního uskupení armády bude výhodné vyčlenit v první etapě k manévru do prostoru vysazení baterie 30mm PLdvK od armádních pluků v počtu 3—4 baterie, později celý pluk od protiletadlové divize. S těmito prostředky bude možné ničit vzdušného nepřítele divize na jedné přistávací ploše, u armády na 2—3 plochách.

**ORGANIZACE PVO PŘI LIKVIDACI VÝSADKU NA ZEMI
A PŘI BLOKOVÁNÍ PROSTORŮ VYSAZENÍ**

Přechod k ničení vysazované techniky a osob palbou prostředků PVO po přistání na zemi se uskutečňuje postupně již v průběhu předchozí činnosti během shozu a přistávání výsadků, při postupném zasazování vševojskových jednotek a útvarů do obkličování, rozdělování a ničení výsadků na zemi. V podstatě plní jednotky PVO při této činnosti několik úkolů. Především pokračují v boji s dalšími výsadkovými sledy, ničením letounů, vrtulníků a vysazované techniky i osob ve vzduchu i na zemi. Dále zabezpečují před úderem ze vzduchu útvary a jednotky, které obkličují a ničí vysazeného nepřítele. Zabezpečují útvary, které zabráňují proniknutí pozemních sil nepřítele do bojové sestavy vlastních vojsk s cílem spojit se s výsadkem za silné podpory letectva. Konečně blokují prostory vysazení proti zásobování výsadku ze vzduchu. V případě neúspěšného boje výsadku zabráňují evakuaci živé síly i techniky vzduchem z prostorů vysazení.

Dokončením manévru útvary a jednotkami PVO je nutné dosáhnout takového uskupení, aby na přístupech k prostorům vysazení byly 1 až 2 vrstevové palby protiletadlového dělostřelectva.

Přitom úsilí PVO by mělo být soustředěno na přehrazení směrů pronikání pozemního nepřítele k prostoru vysazení.

Při blokování obklíčeného prostoru vysazení je nejvýhodnější volit z hlediska velení palby PLD toto pořadí důležitosti určení vzdušných cílů:

- zásobovací letouny a vrtulníky,
- stíhací bombardovací letouny podporující pronikajícího pozemního nepřítele,
- ostatní cíle.

V operační hloubce budou prostory vysazování blokovat armádní prostředky a prostředky PVO divizí, určených k likvidaci výsadků v součinnosti se stíhacím letectvem a ostatními prostředky PVO. Nejdůležitější bude dostatečně soustředit síly a prostředky PVO k přehrazení směrů od fronty k prostorům vysazení. Např. 2 malorázové protiletadlové pluky jsou schopny vytvořit 1—2 vrstevové palby o šířce 25—30 km, což dává možnost dostatečné hustoty palby k přehrazení směru přiletu od fronty do prostorů vysazení operačního výsadku v síle do jedné brigády. Z vnějšího směru („k frontě“) budou blokovat zpravidla útvary a jednotky PVO divize určené k likvidaci tohoto výsadku.

Z á v ě r

Rozebral jsem některé otázky boje s výsadky z hlediska protivzdušné obrany. Účinnost klasických prostředků PVO proti těmto vzdušným cílům byla prokázána na řadě cvičení. Často však nebývají jednotky PVO k této činnosti v plné míře využívány. Do vědomí všech velitelů by měla proniknout zejména skutečnost, že zničení živé síly a techniky ve vrtulníku nebo dopravně výsadkovém letounu ve vzduchu je výhodnější a snazší nežli boj s vysazenými jednotkami na zemi.